

Підвищена емоційність подружніх, як і більшості інших сімейних конфліктів, вимагає від медіатора відповідних компетенцій по роботі з сімейною структурою, деструктивними патернами поведінки подружжя, емоціями, а відповідно і приділення цьому більше часу в загальній структурі медіаційної сесії.

Сімейними медіаторами можуть бути особи, що пройшли спеціальну підготовку. Зазвичай її проходять соціальні працівники, психологи, юристи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20/card2#Card>
2. Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року № 2671-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
3. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації)» від 17 серпня 2016 р. № 892 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text>
4. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» 23 червня 2020 р. № 429 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>
5. «Медіація як спосіб деконфліктизації сімейних правовідносин в Україні» URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/mediatsiya-yak-sposib-dekonfliktyzatsiyi-simejnyh-pravovidnosyn-v-ukrayini/>

УДК 159.923

Підгурська М.В.

*старший викладач кафедри психології та соціальної роботи
Західноукраїнського національного університету*

ПРОБЛЕМИ ПСИХОКОРЕКЦІЇ АГРЕСИВНИХ РЕАКЦІЙ ПІДЛІТКІВ ЗА УМОВ ВІЙНИ

Актуальність зазначеного дослідження визначається тим, що в умовах воєнних лихоліть українського сьогодення значно зростає обсяг і розширюється феноменологія соціальної дезадаптації населення. Також при цьому спостерігаються різноманітні види асоціальної і антисоціальної, девіантної поведінки. Девіантна, адиктивна і делінквентна поведінка підлітків нині стала чи не постійним елементом соціально-психологічного і психолого-педагогічного досвіду. Необхідність вивчення різноманітних форм соціальних (поведінкових і особистісних) девіацій, а також пошук науково обґрунтованих рішень проблем, які виникають при цьому, в засновку яких перебуває

розуміння психологічних причин і механізмів неналежної поведінки підлітків і юні, які пов'язані із розробкою нових психолого-педагогічних технологій діагностики, превенції і корекції поведінки першочергово в підлітковому середовищі. Девіантна поведінка підлітків, яка спричинена воєнними діями, вимагає до себе інтегрального підходу з урахуванням психологічних, соціальних і персональних (особистісних) чинників.

Існують достатньо сильні внутрішні взаємозв'язки між структурними особливостями особистості підлітка, зокрема, особливостями його мотиваційної сфери і різними формами його соціальної, у тому числі, девіантної поведінки. Принципово можлива корекція форм соціальної агресивної поведінки в ході спеціальної психологічної програми, яка приводить до зміни ряду особистісних параметрів, перш за все, самооцінки і самовідношення (самоствлення), оцінки перспектив життєвого шляху і професійного розвитку, комунікативності, агресивності і ціннісних засновків поведінки, тривоги і упевненості. Указані параметри можуть змінюватися під впливом спеціально організованих соціально-психологічних і психолого-педагогічних дій, що може привести до зміни структури соціальної поведінки підлітків. У такому разі можлива психологічна корекція різних форм неналежної поведінки, яка спричинена війною, через зміну цінностей, заданих зразків поведінки, системи самооцінок (відношення до себе, мотиваційних установок і особистісних ставлень).

Тож висновуємо про те, що агресія є складною, структурною і динамічною формою організації поведінки, яка змінюється в процесі соціалізації і може поставати одним з показників нормотвірної поведінки. Найбільш чутливим періодом в плані виникнення і прояву агресії є підлітковий вік. Особливість прояву агресивної поведінки підлітків у часи воєнних лихоліть полягає в схильності до відкритих форм агресивного реагування з переважанням фізичної і вербальної агресії. Підлітки з нормативними формами поведінки проявляють агресію в прихованій формі через непрямую агресію і негативізм. Агресивна поведінка спричинена не агресивністю як стійкою властивістю деформованої особи зі схильністю до жорстокості і насильства, а стереотипами поведінки і порушеннями процесів саморегуляції. Агресивні дії підлітків часто мають захисно-демонстративний характер. Агресивні тенденції підлітків із девіантною поведінкою в основному виявляються в психотравмуючих ситуаціях, де висока вірогідність емоційної напруги. У сприятливих ситуаціях ці тенденції компенсуються установкою на соціальну кооперацію і агресія може бути реалізована в соціально бажаній формі активності підлітка. Агресивна поведінка в підлітковому віці має дві основні форми: делінквентну і адиктивну, які пов'язані в своїх проявах із специфічними параметрами особистості

(компонентами самооцінки і оцінки зразків поведінки). При цьому досягнення успіху і ризик у підлітків позитивно пов'язаний із делінквентною поведінкою і агресією, тоді як уникнення невдачі і тривожність – з адиктивними формами поведінки.

Потреба у проведенні психокорекції актуалізується внаслідок результатів психодіагностики та прогнозу, що з них випливає, щодо несприятливих тенденцій у розвитку особистості та можливостей їх усунення за умов своєчасної корекції. Завдання психологічної корекції – це опис бажаного стану розвитку певних психічних процесів чи властивостей, який передбачено досягти у результаті корекції. Завдання психокорекції формулюється залежно від анкетних даних і результатів психодіагностики підлітка з девіантною поведінкою (який саме різновид агресивної поведінки має місце, стать і вік, сімейна ситуація, стан психофізичного здоров'я підлітка), а також змісту корекційної роботи (корекція розумового чи емоційного розвитку, рис характеру, невротичних станів та неврозів). Психологічна корекція відзначається більш поверховим і дискретним психологічним впливом на особистість, порівняно з психологічним консультуванням та психотерапією. Вона безпосередньо не націлена на зміну поглядів, внутрішнього світу особистості і може здійснюватися навіть у тому випадку, коли клієнт не усвідомлює своїх проблем і психологічного змісту корекційних вправ. Дискретність (на противагу глобальності) означає вплив психолога на відносно незалежні конкретні складові внутрішнього світу людини. Загальні результати психокорекційної програми будуть позитивними, якщо дозволять змінити структуру соціальної поведінки підлітка у бік зменшення форм соціальних девіацій поведінки підлітків, які спричинені війною. Тренінги особистісного розвитку і системи відносин особи є більш ефективною формою психологічної дії, аніж відповідні тренінги окремих видів девіантної і делінквентної поведінки підлітка. Що є дуже важливим у психокорекційній роботі з агресивними реакціями підлітків із девіантною поведінкою за умов війни.